MAKTABGACHA TA’LIM JARAYONIDA ZAMONAVIY PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALAR ORQALI TARBIYALANUVCHILARNING TA’LIM OLISH KOMPETENSIYALARINI RIVOJLANTIRISH IMKONIYATLARI

Qamchibekova Roziyaxon Xasanboy qizi

Andijon davlat pedagogika instituti stajyor o‘qtuvchisi

Annotatsiya: Ushbu tezisda maktabgacha ta’lim jarayonida zamonaviy pedagogik texnologiyalar orqali tayyorlov guruhi tarbiyalanuvchilarining ta’lim olish kompetensiyalarini rivojlantirish imkoniyatlari yoritilgan. Muammoli ta’lim, interfaol metodlar, didaktik o‘yinlar va loyiha faoliyatidan foydalanishning pedagogik ahamiyati ochib berilgan. Shuningdek, bolalarning mustaqil fikrlashi, bilishga qiziqishi va amaliy faoliyat ko‘nikmalarini rivojlantirishga doir tavsiyalar berilgan.

Kalit so‘zlar: maktabgacha ta’lim, zamonaviy pedagogik texnologiyalar, ta’lim olish kompetensiyasi, interfaol metodlar, didaktik o‘yinlar, muammoli ta’lim, loyiha faoliyati.

Аннотация: В тезисе рассматриваются возможности развития компетенций обучения воспитанников подготовительных групп посредством современных педагогических технологий в дошкольном образовании. Раскрывается педагогическое значение проблемного обучения, интерактивных методов, дидактических игр и проектной деятельности. Предлагаются рекомендации по развитию самостоятельного мышления, познавательного интереса и практических умений детей.

Ключевые слова: дошкольное образование, современные педагогические технологии, компетенции обучения, интерактивные методы, дидактические игры, проблемное обучение, проектная деятельность.

Abstract: This thesis explores the potential of modern pedagogical technologies to develop learning competencies among children in preschool preparatory groups. It discusses the educational value of problem-based learning, interactive methods, didactic games, and project-based activities. Recommendations are also provided for fostering children’s independent thinking, cognitive interest, and practical skills.

Keywords: preschool education, modern pedagogical technologies, learning

competencies, interactive methods, didactic games, problem-based learning, project-based activities.

Bugungi kunda maktabgacha ta’lim tizimining muhim vazifalaridan biri bolalarni maktab ta’limiga tayyorlash bilan bir qatorda, ularda mustaqil o‘rganish, fikrlash, muloqot qilish va o‘z bilimlarini amaliy faoliyatda qo‘llash ko‘nikmalarini rivojlantirishdan iborat. Ushbu jarayonda zamonaviy pedagogik texnologiyalardan maqsadli foydalanish ta’lim mazmunini bolalarning yosh xususiyatlariga mos tashkil etish va ularning faol ishtirokini ta’minlash imkonini beradi. Ta’lim olish kompetensiyasi bolaning yangi bilimlarni egallashga intilishi, savollar berishi, kuzatish va taqqoslash orqali xulosalar chiqarishi, muammoli vaziyatlarda yechim izlashi hamda o‘z faoliyatini sodda shaklda baholay olishini qamrab oladi. Mazkur kompetensiyalarni rivojlantirishda pedagog faqat bilim beruvchi emas, balki bolalarning mustaqil izlanishini tashkil etuvchi va yo‘naltiruvchi vazifasini bajaradi. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar ta’lim jarayonini bolaga yo‘naltirilgan, faol va rivojlantiruvchi asosda tashkil etishga xizmat qiladi. Ayniqsa, tayyorlov guruhi tarbiyalanuvchilari bilan ishlashda o‘yinli ta’lim, muammoli vaziyatlar, kichik loyihalar, tajriba va kuzatishlar samarali pedagogik vositalar sifatida qo‘llanilishi mumkin. Ta’lim olish kompetensiyalarini rivojlantirishda quyidagi pedagogik texnologiyalar muhim ahamiyatga ega:

1. Interfaol ta’lim metodlari. Savol-javob, juftlikda ishlash, kichik guruhlarda muhokama qilish va fikr almashish bolalarning muloqot madaniyatini, o‘z fikrini ifodalash hamda boshqalarning fikrini tinglash ko‘nikmalarini rivojlantiradi. Masalan, “Nima uchun?”, “Qanday qilib?” kabi savollar asosida tashkil etilgan mashg‘ulotlar bolalarni mustaqil fikrlashga undaydi.

2. Didaktik va rivojlantiruvchi o‘yinlar. O‘yinlar orqali bolalar predmetlarni taqqoslash, belgilariga ko‘ra guruhlash, ketma-ketlikni aniqlash va mantiqiy xulosa chiqarishni o‘rganadilar. “Ortiqchasini top”, “Davomini ayt”, “Muammoni hal qil” kabi o‘yinlar kognitiv faollikni oshirishga yordam beradi.

3. Muammoli ta’lim texnologiyasi. Bolalarga kundalik hayotga oid sodda muammoli vaziyatlar taqdim etiladi. Masalan, “O‘simlik yaxshi o‘sishi uchun nimalar kerak?” savoli

orqali bolalar o‘z taxminlarini bildiradilar, kuzatishlar olib boradilar va xulosalar chiqaradilar. Bunda tayyor javobni darhol berishdan ko‘ra, bolaning izlanishiga sharoit yaratish muhimdir.

4. Loyiha faoliyati. Kichik guruhlarda “Bizning bog‘imiz”, “Suvning ahamiyati” yoki “Fasllar” mavzularida loyihalar tashkil etish bolalarning rejalashtirish, hamkorlik qilish, ma’lumot to‘plash va natijani taqdim etish ko‘nikmalarini shakllantiradi.

5. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalari. Yoshga mos raqamli ta’lim resurslari, interaktiv tasvirlar va qisqa ta’limiy videolardan maqsadli foydalanish bolalarning qiziqishini kuchaytirishi mumkin. Bunda ekran vaqti me’yorlariga rioya qilish, raqamli vositalarni bevosita o‘yin, muloqot va amaliy faoliyat bilan uyg‘unlashtirish lozim.

Ushbu texnologiyalarning samaradorligi ularni alohida qo‘llash bilangina emas, balki ta’lim maqsadi, bolaning individual imkoniyatlari va mashg‘ulot mazmuniga muvofiq uyg‘unlashtirish bilan belgilanadi. Pedagog har bir bolaning faolligini kuzatishi, mustaqil fikrlashiga imkon berishi, rag‘batlantiruvchi fikr-mulohazalar berishi va natijalarni muntazam tahlil qilishi zarur. Shuningdek, ta’lim olish kompetensiyalarini rivojlantirishda oila va maktabgacha ta’lim tashkiloti hamkorligi muhim o‘rin tutadi. Uy sharoitida kitob o‘qish, tabiatni kuzatish, birgalikda sodda tajribalar o‘tkazish va kundalik muammolarni muhokama qilish bolalarning ta’limga bo‘lgan qiziqishini mustahkamlaydi.

Xulosa

Maktabgacha ta’lim jarayonida zamonaviy pedagogik texnologiyalardan maqsadli foydalanish tayyorlov guruhi tarbiyalanuvchilarining ta’lim olish kompetensiyalarini rivojlantirish uchun keng imkoniyatlar yaratadi. Interfaol metodlar, didaktik o‘yinlar, muammoli ta’lim, loyiha faoliyati va yoshga mos raqamli resurslar bolalarning bilishga qiziqishi, mustaqil fikrlashi, muloqoti va amaliy ko‘nikmalarini rivojlantirishga xizmat qiladi. Shu asosda quyidagi tavsiyalar ilgari suriladi:

1. Pedagogik texnologiyalarni bolalarning yosh va individual xususiyatlariga muvofiq tanlash.

2. Mashg‘ulotlarda mustaqil izlanish, savol berish va muammolarni hal qilishga yo‘naltirilgan topshiriqlar ulushini oshirish.

3. O‘yinli, amaliy va hamkorlikdagi faoliyatni o‘zaro uyg‘unlashtirish.

4. Kompetensiyalar rivojlanishini kuzatish va natijalarni pedagogik tahlil qilish.

5. Ota-onalarni bolalarning mustaqil o‘rganish faoliyatini qo‘llab-quvvatlashga jalb etish.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O‘zbekiston Respublikasining “Maktabgacha ta’lim va tarbiya to‘g‘risida”gi Qonuni. O‘RQ-595-son, 2019-yil 16-dekabr.

2. O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2020-yil 22-dekabrdagi 802-son qarori. “Maktabgacha ta’lim va tarbiyaning davlat standartini tasdiqlash to‘g‘risida”.

3. Ilk qadam davlat o‘quv dasturi. Takomillashtirilgan nashr. — Toshkent, 2022.

4. Выготский Л.С. Мышление и речь. — Москва: Лабиринт, 1999.

5. Эльконин Д.Б. Психология игры. — Москва: Педагогика, 1978.

6. Dewey J. Experience and Education. — New York: Macmillan, 1938.

7. Piaget J. The Psychology of the Child. — New York: Basic Books, 1969.

